

A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

TÓVÁRI JUDIT

Eszterházy Károly Egyetem, ny. főiskolai tanár

Az értékteremtő tudományt ünnepelte 2019-ben az ország, és ünnepelte az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Könyvtár- és Információtudományi Intézete is, visszatekintve a felsőfokú könyvtárosképzés indulásának hetvenedik évfordulójára. Hét évtized törekvéseinek, új utak keresésének hatalmas íve, digitalizáció felé mutató trendjei bontakoztak ki a kétnapos konferencia előadásaiból, műhelybeszéléseiből, oktatók és doktorandusz hallgatók kutatásainak beszámolóiból. Felemelő érzés egy szakma hét évtizedes változásának, új utak és módszerek keresésének nyomon követése. Különösen az, amikor szakmájuk iránt felelősséget érző és tenni is akaró ifjú emberek mutatják be eredményeiket. Ezért is megtisztelő a szervezőbizottság felkérése a doktorandusz-szekció vezetésére és ennek a bevezetőnek a megírására. Köszönöm!

Az ünnep fókuszában az értékteremtő tudomány egyik letéteményese, a könyvtár áll a maga sokszínűségével, tisztelettel emlékezve a tanszék több évtizedes törekvéseire, hogy az adott kor éppen aktuális kihívásainak megfelelő, korszerű ismeretekkel rendelkező szakembergárdát bocsásson ki. Mit tesznek ők, immár különböző könyvtárak munkatársaiként a digitális technológiák lehetőségeinek kihasználása érdekében? Hol az a fordulópont, ami a XXI. század könyvtárát megkülönbözteti elődeitől, és melyek az örök érvényű szakmai kérdések? A Könyvtártudományi Doktori Program a maga eszközeivel igyekszik erre választ adni, hallgatóinak kutatásain keresztül. A tudományos publikációkhoz való szabad hozzáférés, adatgazdászat, okoskönyvtárak, digitalizálás, játékos könyvtárak képezik az idei konferencián előadó doktorandusz hallgatók kutatásainak középpontját. Írásaikból visszatükröződnek a szakmai közösséget világszerte foglalkoztató kérdések, az elektronizáció hatásaként alakuló szolgáltatások, nyitás a céges kapcsolatok felé, a partnerség, az együttműködés fontossága. A doktoranduszok témaválasztásaikkal értéket, értékteremtő könyvtárakat álmodnak, megrajzolják azt a vázat, ami köré felépül a XXI. század magyar könyvtára.

A fejezet nyolc tanulmánya – felvillantva az előzményeket is – meggyőzően vázolja fel, merre tart a könyvtárak jövőjét meghatározó doktoranduszok érdeklődése, mik a nemzetközi trendek, amelyek befolyásolják kutatómunkájuk irányát és amihez az Intézet minden támogatást igyekszik megadni.

Érdekes gondolattal kísérletezik *Winkler Bea*, az Állatorvostudományi Egyetem könyvtárának igazgatója, amikor megpróbálkozik a mesterséges intelligencia alkalmazásával a könyvtári szolgáltatások területén. A hét minden napján, 24 órában hozzáférhető,

egyszerre több adatbázisban keresni képes, a felhasználóval interaktivitásra kész chatbot bevezetése körül felvetődő kérdésekre, feladatokra próbálja ráirányítani a figyelmet.

Egy intelligens könyvtár (smart library) lehetséges szolgáltatásait veszi számba *Zsömle Viktor*, a Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár könyvtárosa. Megvalósulásának követendő példaként mutatja be a dán DTU Libraryt, ahol a szolgáltatás, a tudás és a digitális technológia összekapcsolódik egy kártyával és kóddal 24 órán keresztül elérhető könyvtárteremmel.

Radó Rita, az Országos Széchényi Könyvtár könyvtárinformatikusa a digitalizálási munkafolyamatok Európa nemzeti könyvtárainak szervezetfejlesztésére gyakorolt hatását elemzi.

Szűts Etele, a Forum Hungaricum Nonprofit Kft. osztályvezetője összeveti a kulturális örökségünk digitális megőrzésének intézményrendszerét és módszertanát meghatározó, 2025-ig szóló hosszútávú Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia aggregációs modelljét a Holland Királyság webaratási szolgáltatásával.

Nagy Andor tanársegéd (Pécsi Tudományegyetem) a weben működő digitális hagyatékezelő szolgáltatások működési modelljeit mutatja be, felvázolva egy lehetséges könyvtári szerepvállalást a digitális megőrzésben.

Az integrált könyvtári rendszerek adatőrzési és archiválási módszereit elemzi *Simon András*, a Monguz Kft. közgyűteményi szakértője. Törlés után a felhasználói felületen többé nem látható, de a biztonsági mentés során az adatbázisban továbbra is jelen lévő és csak a rendszergazda segítségével kinyerhető adatoknak később számos felhasználási módja létezik. Ezek ismeretének fontosságára, a tárhelyek bővítésének jelentőségére hívja fel a figyelmet Simon András.

Egy ország K+F+I teljesítményében kiemelt jelentőséggel bíró információ- és tudásáramlási csatornák működésének alapelveit mutatja be *Nemes László*, a Magyar Információtudományi Alapítvány elnöke. Az adat–információ–tudás, a DIKW piramis első három szintje a felsőoktatási folyamatok mindegyikében jelen van. A felsőoktatási intézmények és a céges szektor kapcsolatában Nemes László azokat a transzfer folyamatokat vizsgálja, amelyek képesek e folyamatok során előállított termékek társadalmasítására.

A könyv- és könyvtárhasználatlalt kapcsolatos tevékenységek iránti motivációs folyamatok gamifikációs lehetőségeit járja körül *Arany-Nagy Zsuzsanna*, a Budapest IX. kerületi Szent-Györgyi Albert Általános Iskola és Gimnázium könyvtárosa. Kutatásainak eredményeképpen feltárul a játékosítás gyakorlati alkalmazásának módja és lehetőségei a potenciális új olvasók megszólítására.

A XXI. század a digitális technológiák, a mesterséges intelligencia, az okos alkalmazások rohamosan változó, mindenhol helyet követelő kora. Hatása alól a könyvtárak sem vonhatják ki magukat, alkalmazásukkal soha nem látott távlatokat nyithatnak szolgáltatásaiknak. Jól érzékeli ezt a folyamatot innovatív megoldásokra nyitott doktoranduszaink is, akiknek kutatásai egyértelműen a digitális technológiai megoldások felé

A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

mutatnak. Öröm volt hallgatni az előadásokat és élvezet most olvasni ezek szerkesztett változatát. Hasonlókat kívánok e kötet olvasóinak, doktoranduszainknak pedig sok sikert kutatásaik során feltárt elgondolásaik megvalósításához!